

Centralizētais eksāmens par vispārējās vidējās izglītības apguvi

LATVIEŠU VALODĀ

KODS

									-				V	L	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

Darba burtnīca

Norādījumi

Iepazīsties ar norādījumiem!

Darba burtnīcā ir iekļauti 1. daļas uzdevumi un 2. daļas uzdevumu teksti.

2. un 3. daļas uzdevumi ir uz atsevišķām darba lapām.

Darba burtnīcā, atbilžu lapā un darba lapās ieraksti kodu, kuru tu saņēmi, ienākot eksāmena telpā!

Eksāmenā veicamo uzdevumu skaits, iegūstamo punktu skaits un paredzētais izpildes laiks:

Daļa	Uzdevumu skaits	Punktu skaits	Laiks
1. daļa	26	26	40 min
2. daļa	8	30	60 min
3. daļa	1	34	120 min

Darbu veic ar tumši zilu vai melnu pildspalvu! Ar zīmuli rakstītais netiek vērtēts.

Eksāmena norises laikā eksāmena vadītājs skaidrojumus par uzdevumiem nesniedz.

Eksāmena 3. daļas darba lapu saņemsi pēc starpbrīža.

1. un 2. daļa

Pēc 1. daļas uzdevumu izpildes atbildes uzmanīgi ieraksti atbilžu lapā!

Eksāmena vadītājs 40 minūtes pēc darba sākuma tās savāks.

Ja 1. daļu esi veicis ātrāk, vari sākt veikt 2. daļu.

2. daļas atbildes raksti darba lapā.

Darba burtnīca un atbilžu lapa jānodod atsevišķi.

3. daļa

Pārsapriekums jāraksta par vienu no piedāvātajiem tematiem. Argumentācijai jāizmanto Latvijas kultūras vai latviešu literatūras fakti. Apjoms – 350–400 vārdu.

Darba lapas 1. lappusē apvelc izvēlētajā temata numuru!

Raksti salasāmi!

2012. gada 28. maijā

1. DAĻA

1.–26. uzdevums (26 punkti).

Apvelc pareizās atbildes burtu!

0. Kurās rindās visos vārdos jāieraksta līdzskaņa burts „s”?

1. Aiz___kari, ai___spriedums, ai___sprosts.
2. I ✓ taba, ab ✓ olvents, kongres ✓.
3. Ī ✓ savienojums, ī ✓ filma, vidu ✓ skola.
4. I ___kaps, i ___pausme, i ___pletnis.

- A 1. un 3.
B 1. un 4.
C 2. un 3.
D 3. un 4.

1. Kuras rindas visu darbības vārdu tagadnes formās jāieraksta patskaņa burts „ā”?

1. Slaist___mies, liek___s, māc___s, vizin___mies.
2. Ros___mies, uzved___s, las___t, lok___s.
3. Robežoj___s, laboj___mies, risin___m, lidin___ties.
4. Kustin___m, skait___t, cīn___s, mār___mies.

- A 1.
B 2.
C 3.
D 4.

2. Kuras rindas visos divdabjos jāieraksta līdzskaņa burts „s”?

1. Aizme___ta bumba, atve___ta malka, atne___ts pasts, apgrie___ts dzīvžogs.
2. Saplē___ts šķīvis, sasi___ta vāze, saspie___ts auglis, nodzē___ts sērkociņš.
3. Uzpo___ta istaba, salau___ta sirds, atlai___ts parāds, sabri___ti zābaki.
4. Aizsvie___ta bumba, noau___ta josta, aizgrū___ta lode, pārgrau___ts vads.

- A 1.
B 2.
C 3.
D 4.

3. Kuras rindas visos vārdos var ierakstīt līdzskaņa burtu „g”?

1. Lī___sms, lū___dams, trau___damies.
2. Kau___dams, noli___ts, izra___ts.
3. Klie___dams, atslē___ts, aizmi___dams.
4. Lie___dams, spie___dams, nā___dams.

- A 1.
B 2.
C 3.
D 4.

4. Kurās rindās visās pavēles izteiksmes formās var ierakstīt līdzskaņa burtu „c”?

1. Pēr___iet! Nā___iet! Ro___iet!
2. Nolie___iet! Sa___iet! Jau___iet!
3. Uzbrū___iet! Mū___iet! Mā___iet!
4. Salo___iet! Tie___iet! Uzvel___iet!

- A 1. un 2.
B 1. un 3.
C 2. un 4.
D 3. un 4.

5. Kurā rindā visi vārdi ir atvasināti ar piedēkli?

1. Stunda, zobens, cilvēcība, priekšskars.
2. Purenes, lietussargs, sviests, labvēlība.
3. Zilgans, bezjūtīgs, cildens, gudrība.
4. Siltumnīca, iesarkans, vienlīdzīgs, paātrs.

- A 1.
B 2.
C 3.
D 4.

6. Kurās rindās visos vārdos jāieraksta garā patskaņa burts?

1. Ne___tisks, m___ģināt, jaun___klis, bibliot___ka.
2. G___lbis, t___lpe, sp___ldze, g___lta.
3. Māc___jos, las___jis, vēl___jis, sac___ja.
4. Sak___m, sasveicin___mies, risin___t, izcīn___jām.

- A** 1. un 2.
B 2. un 3.
C 2. un 4.
D 3. un 4.

7. Kuru rindu abos vārdos jāieraksta divi līdzskaņu burti „s”?

1. Vi___pēcīgākais, ledu___puķe.
2. Vi___požākais, saule___args.
3. Vi___tiprākais, mēne___tari.
4. Vi___pusīgs, pilnmēne___.

- A** 1. un 3.
B 1. un 4.
C 2. un 3.
D 2. un 4.

8. Kurās rindās visos vārdos notiek pozicionālas līdzskaņu pārmaiņas?

1. Augsts, zvejnieks, klēts.
2. Diktāts, nav, sniegs.
3. Kozdams, salauzts, krišana.
4. Četrdesmit, atnest, izskriet.

- A** 1. un 2.
B 1. un 4.
C 2. un 3.
D 3. un 4.

9. Kuros teikumos ir divi divdabja teicieni?

1. Visapkārt brūkleņu mētras noliekušās no ogu smaguma, un vaivariņu gaiss – tik smaržīgs un apdullinošs.
2. Un miers ir pavisam citāds – tas ir laimes apstarots un mīlestības piepildīts.
3. Atbrīvojušies viens no otra, uz īsu brīdi viņi sajūt atvieglojumu, bet tad atkal cenšas atrast viens otru, apgalvojot, ka cilvēkam nav lemts būt vienam uz šīs pasaules.
4. Lai tie, nenovērtējot trauslo mīlestības ziedu, iet katrs savu ceļu, katrs savu mācību ieguvuši.

- A** 1. un 3.
B 2. un 3.
C 2. un 4.
D 3. un 4.

10. Izlasi tekstu!

„Vienas ir durvis karotei un dziesmai,” epifānijā rakstījis Imants Ziedonis □ Vai karote apstājas mutes priekšā, kad dziesma nāk dziedādama?”

Kuras pieturzīmes citāta atdalīšanai nepieciešamas □ vietā?

1. Komats un pēdiņas.
2. Kols un pēdiņas.
3. Punkts un pēdiņas.
4. Domuzīme un pēdiņas.

- A** 1.
B 2.
C 3.
D 4.

11. Kuru teikumu beigās jāliek izsaukuma zīme?

1. Es nespēju beigt priecāties par to, cik aizraujoša bija izrāde
2. Cik skaista šogad ziema, cik balts sniegs un tīras ainavas
3. Nāc ātrāk, mēs esam izvēlējušies sēdvietas
4. Man tas gadījās netīšām, netiesājiet mani

- A** 1. un 2.
B 1. un 3.
C 2. un 4.
D 3. un 4.

12. Kuros teikumos pirms vārda „kā” jāliek komats?

1. Viņš gribēja rīkoties kā pats atzina par labāku.
2. To es kā noslēpumu pastāstīšu tikai tev.
3. Dzīvot var dažādi, bet kā teicis kāds gudrais, „talants ir spēja pašam veidot savu likteni”.
4. Ievu ziedēšanas laikā cilvēki apstājas tādās vietās kā upju līčos un ezeru krastos.

- A 1. un 2.
- B 1. un 3.
- C 2. un 4.
- D 3. un 4.

13. Kuros teikumos nepieciešams tikai viens komats?

1. Kad beidzot uzspīdēja saule un dienasgaisma kļuva skaidra un caurspīdīga daba rādīja savas patiesās krāsas.
2. Literatūra spēj ietekmēt cilvēka personību un rakstnieks to saprot tāpēc viņš jūtas atbildīgs par katru lasītāju.
3. Jūrmalnieki gadu gaitā vēro kā saulriets krāso jūru kā ledus kalni zvīļo un kā viļņu baltās putu krēpes plosa kāpas.
4. Venēcijas sirds ir Svētā Marka laukums kur atrodas slavenā Dodžu pils un tūristu simti priecājas par arhitektūras pērlēm.

- A 1. un 2.
- B 1. un 4.
- C 2. un 3.
- D 3. un 4.

14. Kuros teikumos nepieciešamas divas pieturzīmes?

1. Acīmredzot mēs meklējam to kā mums trūkst.
2. A. Čaka dzejolis konkrētāk „Atzīšanās” mani īpaši aizkustināja.
3. Cik maksā teiksim mazlietots dators?
4. Vilciens iespējams jau ir pienācis.

- A 1. un 2.
- B 1. un 3.
- C 2. un 3.
- D 3. un 4.

15. Kuros teikumos ir savrupināta apstākļa grupa, kas atdalāma ar pieturzīmi?

1. Svētku noslēguma koncerts notiks piektdien 3. jūlijā.
2. Starptautiskajai bērnu aizsardzības dienai veltīts pasākums notiks Rīgā 1. jūnijā.
3. Ieva atbrauks pie mums svētdien tieši Jura vārdadienā.
4. Vilciens atiet sestdienās plkst. 10.00.

- A 1. un 3.
- B 2. un 3.
- C 2. un 4.
- D 3. un 4.

16. Kuros teikumos vienlīdzīgi teikuma locekļi ir saistīti ar vispārinošo vārdu?

1. Priekšlasījumi un tēzes, esejas un emocionāli vēstījumi – viss par vienu un to pašu.
2. Mans kucēns ir kā bērns, lutināms un auklējams.
3. No ceļojuma man atmiņā palikusi kalnu ainava – gaiša, saulaina un vilinoša.
4. Tādi pārstrādājami materiāli kā stikls, papīrs, plastmasas izstrādājumi tiek ievietoti atsevišķos konteineros.

- A 1. un 3.
- B 1. un 4.
- C 2. un 3.
- D 3. un 4.

17. Kuros teikumos visos gadījumos aiz skaitļiem jāliek punkts?

1. Vācu uzņēmējs un arheologs amatieris Heinrihs Šlīmanis 19 gadsimta otrajā pusē (1870 gadā) pirmais atklāja antīko Troju.
2. Grāmatas V nodaļā, kas sākas 140 lappusē, aplūkoti semantikas jautājumi.
3. Lielās franču revolūcijas 100 gadadienas priekšvakarā inženieris Eifelis projektēja Eiropā augstāko torni, kuram nu jau nosvinēta 123 dzimšanas diena.
4. Fiziķis Alberts Einšteins (1879–1955) formulējis relativitātes teoriju.

- A 1. un 3.
- B 1. un 4.
- C 2. un 3.
- D 3. un 4.

18. Kuros teikumos jāieraksta vietniekvārds „neviens”?

1. _____ negribēja iet pa priekšu.
2. _____, ne otrs nezināja pareizo ceļu.
3. Bezmērķīgi netika izlietots _____ lats.
4. Man bija jāuzklausā _____ vien padoms.

- A 1. un 2.
- B 1. un 3.
- C 2. un 3.
- D 2. un 4.

19. Kuros teikumos īpašības vārds „labs” jāieraksta ar nenoteikto galotni?

1. Kāds _____ draugs man uzdāvināja šo grāmatu.
2. 85% cilvēku raksta ar _____ roku.
3. Tavi _____ nodomi ir īstenojušies.
4. Mēs vienmēr gaidām kaut ko _____.

- A 1. un 3.
- B 1. un 4.
- C 2. un 3.
- D 3. un 4.

20. Kurās rindās norādītajā vietā jālieto saiklis „jeb”?

1. Kadiķis ___ paeglis, skolotājs ___ mācītājs.
2. Bite ___ kamene, delna ___ plauksta.
3. Pareizrūna ___ ortoēpija, telefons ___ tālrunis.
4. Krišjānis Barons ___ Dainu Tēvs, tolerants ___ iecietīgs.

- A 1. un 3.
- B 2. un 3.
- C 2. un 4.
- D 3. un 4.

21. Kuri vārdu pāri ir sinonīmi?

1. Vai – jeb.
2. Piemēroties – adaptēties.
3. Ekonomika – tautsaimniecība.
4. Reāls – abstrakts.

- A 1. un 2.
- B 1. un 4.
- C 2. un 3.
- D 3. un 4.

22. Kuros vārdu savienojumos ir iederīgs vārds „pastāvīgs”?

1. _____ klimats.
2. _____ troksnis.
3. _____ lēmums.
4. _____ skolēns.

- A 1. un 2.
- B 1. un 4.
- C 2. un 3.
- D 3. un 4.

23. Kuros teikumos tukšajās vietās jāieraksta lietvārds ģenitīvā?

1. Pie kādas no pilsētas daudzstāvu _____ (māja) pazudis suns.
2. Cilvēki mūžā var izlasīt simtiem _____ (grāmata).
3. Vairums _____ (cilvēks) labprātāk izvēlas noskatīties filmu, nevis izlasīt labu grāmatu.
4. Cik tev toreiz bija _____ (gads)?

- A 1., 2., 3.
- B 1., 3., 4.
- C 2., 3., 4.
- D 1., 2., 4.

24. Kuras rindas visi vārdi ir valodniecības termini?

1. Alegorija, kalks, metafora, cēliens.
2. Ekspozīcija, sinekdoha, verlibrs, eposs.
3. Intonācija, morfēma, dialekts, semikols.
4. Onomatopoētisms, konflikts, vēstījums, sonets.

- A 1.
- B 2.
- C 3.
- D 4.

25. Kuru rindu visiem īpašības vārdiem var veidot salīdzināmās pakāpes?

1. Spilgts, sarežģīts, garš.
2. Pēdējais, šaurs, optimāls.
3. Cēls, maigs, glīts.
4. Minimāls, galīgs, mūžīgs.

- A 1. un 2.
- B 1. un 3.
- C 2. un 4.
- D 3. un 4.

26. Kurā teikumā ir lietots frazeoloģisms ar nozīmi „var lemt, rīkoties pats”?

1. Viņš ir devies kaujā plikām rokām.
2. Mīļais, tev ir zelta rokas.
3. Arī tev jāpieliek sava roka, lai darbs veiktos.
4. Tad beidzot man būs brīvas rokas, lai īstenotu savus mērķus.

- A 1.
- B 2.
- C 3.
- D 4.

Ieraksti 1.–26. uzdevuma atbildes 1. daļas atbilžu lapā!

2. DAĻA

Izlasi diskusiju un 2. daļas darba lapā veic 1.–5. uzdevumu!

Rakstnieks Valdis Rūmnieks

Dziesmu svētku nebeidzamības pamatā ir sūrs un neatlaidīgs ikdienas darbs, kurā vairāk nekā 130 gados savu spēku, savas šaubas un varēšanu izbaudījis katrs latvietis. Svešzemju pētniekiem pagrūti saprast, kālab tauta, dzīvodama dažādu lielvaru apspiestībā, karu un izsūtījumu ārpūtā, bēgļu gaitu bezcerībā, allaž domājusi par nākamajiem Dziesmu svētkiem, kuriem jāgatavojas solīti pa solītim, slīpējot dziedāšanas māku, šujot tērpus, krājot naudu un gaidot to brīdi, kad dziesmu spēks apskries visu Latviju vienā elpas vilcienā. Nu jau arī *UNESCO* līmenī atzīta mūsu, tāpat arī Lietuvas un Igaunijas Dziesmu svētku neatkārtojamība, piederība pasaules kultūras dārgumu krātuvei. [..]

Dziesmu svētku vēsture ir tikpat plaša kā mūsu tautas vēsture no XIX gadsimta otrās puses līdz mūsu dienām. Pareizāk sakot, tā nav vēsture, kura ir aizgājusi pagātnes tumsā, jo Dziesmu svētku kustība turpinās un būs tikpat mūžīga kā Latvijas valsts.

Muzikologs Oļģerts Grāvītis

Svarīgi definēt **autentiskās** tradīcijas, kas šos svētkus padara vienreizējus. Vēlams saglabāt galvenos Dziesmu svētku elementus – gājienu, Dziesmu karus, kopkoncertu, deju lieluzvedumu, Dziesmu svētku stilu –, kas ir tradīcijas un laikmeta specializētās mākslas **sintēze**. Pateicoties šai mijiedarbei, tie nav folkloras svētki vai tīrs šovs, bet gan – Dziesmu svētki. Šāda tūkstošos skaitļojamu amatierkoru kopēja muzicēšana vairāku stundu garā koncertā nekur citur pasaulē vairs nav dzirdama.

Diriģents Ints Teterovskis

Kas būtībā ir koris? Tas ir tāds kā sabiedrības modelis miniatūrā. Tur ir dažādas izglītības, dažādi vecumi, tautības, intereses. Ko dara mūzika, kopā muzicēšana un koris? Koris spēj šos cilvēkus apvienot. Katram ir sava „valsts” – alts, soprāns, bass vai 32 divbalsīgi tenori –, un tā ir **jānotur**. Tev savējā ir jāiemācās perfekti – ir jānotur nevis tā, ka tu bļauj un nedzirdi nevienu apkārt, bet jānotur tā, ka tu dzirdi pārējos. To visu saliekot kopā, jānonāk līdz kopējam mērķim, kas teorētiski ir sabiedrības galvenais virzītājspēks. No bērniecības muzicējot kopā, rodas pieredze, kā to darīt un kā spēt aizstāvēt savu viedokli un saklausīt citus, nepazaudējot savu domu.

(Pēc preses materiāliem)

Izlasi Imanta Ziedoņa epifāniju un 2. daļas darba lapā veic 6.–8. uzdevumu!

Uzvelciet baltu kreklu un rakstiet no rītiem. Rakstiet jaunībā. Mīlestību līdz vecumam saglabā retais. Uzvelciet baltu kreklu un rociēt zemi. Uzvelciet baltu kreklu un notīriet kurpes savai mātei.

Uzvelciet baltu kreklu, kad jums nav viesu. Palieciet viens. Priecājieties par sevi. „Palicis viens, es jutos bezgala satraukts, it kā pēkšņi iekļuvis izcilu, slavenu, skaistu cilvēku sabiedrībā,” sacīja kāds gudrais.

Uzvelciet baltu kreklu un rakstiet jaunībai. Viņa atnāk ar taureni bizē. Viņa ir soprāns vidusskolas korī. Un viņai ir baltas kurpes. Kaut kas ir noticis. Kaut kas ir noticis ar lazdām. Tu piesit, un lazdas nokūp zelta putekļos. Vai agrāk arī tā bija?

Vai tu esi meties saules priekšā ceļos? Es, skaistais tatārs, to darīju Ai-Petrī virsotnē vējā un sniegā, un blakus bija saule manas skaistās tatārietes acīs. O, lielā saule, pateicies manam tēvam un manai mātei, kas man deva mīlošu sirdi! Pateicies viņas tēvam un mātei! Mums ir siltas rokas, mēs atmodinājām viens otru, mēs atšildījām viens otru, mēs kļuvām redzīgie.

Cik ilgi? Cik ilgi mēs būsim redzīgie? Kamēr Grīgs nospēlēs Solveigas pasaku? Kamēr laši kāps pret Amūras straumi, dzīsies Usūrijas strautos un atstās zelta ikrus smiltīs?

Tevis ir caurspīdīgi pirksti, es redzu tiem cauri sauli un asiņu pulsēšanu. Sudraba laši un zelta ikri ir tavās asinīs. Cik ilgi?

Uzvelciet baltu kreklu, kamēr jūs esat jauni. Un rociēt zemi. Rociēt zemi, kā neviens pirms jums to nav racis. Pasaule ir siltuma izslāpusi. Bet mīlestību līdz vecumam saglabā retais. Jums ir siltas rokas, bet kādam ir nosalušas. Kurš kuram pieies pirmais?

4. uzdevums (2 punkti). Izskaidro O. Grāvīša viedoklī izcelto vārdu nozīmi!

Vārds	Vārda nozīmes skaidrojums
autentisks	
sintēze	

4. ____

5. uzdevums (1 punkts). Atrodi I. Teterovska viedoklī vārdam „noturēt” atbilstošo vārda skaidrojumu un atzīmē to ☒!

- turot panākt, ka paliek kādā vietā, stāvoklī;
 panākt, ka neizpaužas, nav manāms (piemēram, emocionāls pārdzīvojums);
 spēt pareizi izveidot, līdz galam īstenot.

5. ____

Izlasi Imanta Ziedoņa epifāniju (darba burtnīcas 8. lappusē) un veic 6.–8. uzdevumu!**6. uzdevums (3 punkti). Uzraksti teksta mērķi un raksturo tā aktualitāti!**

S. ____

P. ____

Kopā par

6. ____

7. uzdevums (4 punkti). Nosaki teksta valodu raksturojošās pazīmes, izrakstot katram valodas līdzeklim vienu piemēru!

Valodas līdzekļi		Piemērs
Sintaktiskie	jautājuma teikumi	<i>Cik ilgi mēs būsīm redzīgie?</i>
	rosinājuma teikumi	
Leksiskie	simboli	
	epitēti	
Morfoloģiskie	pavēles izteiksme	

S. ____

L. ____

M. ____

Kopā par

7. ____

8. uzdevums (3 punkti). Kāpēc vārdu savienojums „uzvelciet baltu kreklu” tekstā lietots vairākkārt? Pamato atbildi!

S. ____

P. ____

Kopā par

8. ____

Kopā par
2. daļu

Centralizētais eksāmens par vispārējās vidējās izglītības apguvi

LATVIEŠU VALODĀ

KODS

									-				V	L	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

3. daļa

Apvelc izvēlētā temata numuru!

1. 2. 3.

2012. gada 28. maijā

3. daļa

***Izvēlies vienu no tematiem un uzraksti pārspriedumu (350–400 vārdu)!
Argumentācijai izmanto Latvijas kultūras vai latviešu literatūras faktus!***

1. *Vai viegli būt jaunam mūsdienu pasaulē?*
2. *Man tuvais Latvijas kultūrā.*
3. *„Neko šajā pasaulē nevar dabūt tūlīt.” (I. Ziedonis)*

Uzmetums.

